

Hranita mili, svitli žar
 Presvete vere rajski dar,
 Hranita ga, Ciril, Metod
 Presvete vere rajski dar!

(Po Majerjevi.)

„Iz mladi se tern ostrí“.

II.

Veselje do mišljenja.

Tisti, pri katerem bo duh telesnost nadvladal, bode že v prvi mladosti skrivaj iskal samote, tam premišljeval svoje naloge, in jih dobro izdeloval — pred, ko se tega nadjamo. Njegov pogled in obraz že kaže živost in višji razum. Kakšno znamenito rastlino, kakšno tujo žival pazljivo ogleduje in njegove vprašanja in odgovori razodevajo, da se njegov duh resno s tem ukvarja. Že pri igračah se otrok, ki je dušno dobro obdarovan, razločuje od drugih. — Komu ne pride na misel tukaj mogočni vladar v Aziji, perzijanski kralj Cir, ko so ga njegovi verstniki kralja volili! — Še bolj razločno se to kaže pri rečeh zadevajočih duševno delavnost. Basen, pesmico ali kako zanimivo povest živo zapopade, večkrat jo ponavlja, da jo ohrani v spominu. Vse drugače je pa ta, ki je slabo obdarovan. Njega ne spodbuja ne narava, ne umetnija; njegov obraz in usta za stežaj odperte razločno povedo, da je glava natlačena s slamo, in težko se bode pri takšnem zbudila duševna delavnost. Starši, njegove okolisčine ali druge reči so krive, da so njegovi dušni darovi oslabljeni ali vničeni.

Mladost je rada neredna, še celó odrasčeni in učeni so dostikrat neredni, tako da je nekterim nerednost znamenje mogočne glave, in vendar sleherni vé, da je le tam vse v naj lepšem redu, kjer ima vsaka reč svoj odločeni prostor, vsako opravilo svoj odločeni čas. Le tam, kjer je za učenje natančni red, je mogoče kaj prida se naučiti. Redovnost se pri dečku lahko spozná. Ako ima učenec za vsako reč odločeno mesto in ne more terpeti nerednosti, se vidi, da ljubi red in je odločen za višje duševno življenje.

Če mladost ne pazi, zastonj je vse podučevanje. Ima oči, pa ne vidi, ima ušesa, pa ne sliši, ker ne pazi. Duh le dremlje, ali pa je raztresen; nobena reč ga ne gine, nobena ga ne mika. Nepazljivost in raztresenost je naj večji nasprotljej terd-

nega poučevanja, kakor tudi pozneje previdnosti v djanji. Kdor reči, ktere ga obdajajo, pazljivo ogleduje, in iz tega sklepe dela, je bistroumen. To se že more viditi pri dečku in še celó pri otrocih; izmed dušnih moči se dar opazovanja prav zgodaj zbuja. Prav razločno se vidi pri dečku, da se njegovo opazovanje oživlja, ko zagleda kako zanimivo reč. Ako dalje najdemo, da otrok pri povestih bolje gleda na notranje lastnosti oseb, kakor pa na njihovo vnanje obnašanje, da vprašan večidel pravo odgovori, moremo priterditi, da je deček pazljiv, pozoren in pripraven za višje poučevanje.

Kdor se vsake male reči vstraši, kdor se na pol pota oberne, kdor ni stanovitno priden, ta ni za šole. Kdor pa hoče vse zvediti, poprašuje sedaj to, sedaj uno, in odgovore pretehtuje, kdor novo veselje zadobiva, kedar perve težave zmaga, kdor se iz lastnega nagiba dela loti, ta ima vse znamenja verlega možaka.

Kaj pa se more pričakovati od učenca, kteremu so naloge vse predolge, pretežke, — od takega, ki pri vsaki priliki pravi: „čemu se bom tega učil, tega mi nikdar treba ne bo; jaz nisem tako vedičen, da bi vse hotel zvediti, naj se pa tega učé drugi?“ Kdor tako misli, temu je učenje zoperno, višje učenje bi bilo njemu jarm, kterege bi se, kedar mogoče, znebil, — takšen ni za učenost.

V nasprotno zmoto zabrede pa tisti, ki bi se vsega na enkrat rad naučil, ki se več reči ob enem učí. Veliko reči ob enem in te dobro opravljati, to — je le malokteremu mogoče. Saj že ljudje pravijo: „Kdor devet rokodelstev ob enem opravlja, ne umé nobenega“. Koliko več se more to pri mladem človeku zgoditi! Misel spodriva misel, nobena se ne prime, in v glavi ne ostane družega, kakor prazne besede. Iz takega zraste človek, ki vse hoče vediti, pa nič ne umé. „Non multa, sed multum“ — ne veliko na enkrat, pa to dobro — je stari pregovor. Ta napaka se pri otrocih ne spozná prav lahko. Veliko jih je, ki bi radi veliko znali, pa so pri tem neizrečeno pridni. Sumljivo znamenje te napake je, ako mladenči vse križem beró, brez načerta, brez reda, da bi le mnogo in mnogotero vedili. Takim pa je treba skerbnege in umnega voditelja. — Pri otrocih se pa to spozná, če se nobenega dela stanovitno ne deržé, sedaj to, sedaj uno v roko jemljejo, pa ne doveršijo ničesar.